

Sammelband 09

Index locorum in hoc volumine
explicatorum

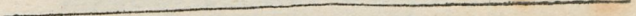
- nr. 29 Pf. LXXXIV.
4. Math. II. 17. 18.
78 Luc. I. 78.
10 Act. XIII. 32. 33.
20 Eph. V. 23.
18 Gal. I. 34.
11 Col. II. 14. 15.
23 Eph. XIII. 2.
36 1 Petr. III. 18.
38 2 Petr. I. 19.
6 Iud. 9.
38 Apoc. XXII. 16.

ΤΑ ἩΣΤΕΡΩΝΑΤΑ
ΤΑ ΤΣΤΕΡΗΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

S I V E

RELIQVIAE AFFLICTIONVM CHRISTI

COLOSS. I. XXIIII

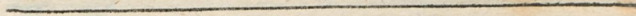
PROGRAMMA

S A C R O P A S C H A L I

A. R. S. M D C C L X I

I N A C A D E M I A I V L I A C A R O L I N A

P. P

HELMSTADII

LITERIS VID. B. PAVL. DIET. SCHNORR

REINOLPH WILHELMSONS
FIVE

PROGRANNA
SACRO PASTORALIS
ACADEMIAE
IN ACADEMIA LITTE. CAESAREA

PROGRANNA
LITTE. CAESARIAE

ΤΑ ΤΣΤΕΡΗΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΘΑΙΨΕΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
AD
COLOSS. I. XXIIII

Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί με ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑπερήματα τῶν θλάσεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί με, ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία

VULGATVS

Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis, et adimpleo ea quae defunt passionum Christi, in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia

I

HAEC verba, primo aspectu dubia, nec parum in meritum Christi iniuria, interpretibus haut paucis visa sunt. Immo nec defuerunt in Pontificiis, qui colligi inde posse, per passionibus Christi aliquid defuisse, passionibus Pauli supplendum, existimarunt. Alii ineptierunt,

A 2

etfi

III

est perfecta et omnino sit consummata satisfactio Christi, eam tamen reliquisse hominum operibus, ut per haec fructus meriti Saluatoris illis applicetur. Quapropter non indignus est locus, quem hoc tempore isto, quo memoriam celebramus meriti vndique perfecti, quod resuscitatio excepit ordine, (breuissimis quidem,) excuteremus. Insistemus autem, ut debet, vocibus. Nam dogmatice in grammatica re philosophari, aut ex compendio theologico partem aliquam ^{τῆς} *Okroptus* describere, id vero pudet, quominusque id faciam, me ipsum vereor

II

AVDIVERAT Paulus, Euangelii praeco, dum Romano in carcere detinebatur, de fide et sanctitate Colossensium, ministerio Epaphrae excitata. Igitur animum laudat credentium, et agitatus Spiritus Sancti motu, quanquam afflictionibus in tristissimis, extinguere ipse tamen non potest affectum gaudii, sed de propagatione Euangelii salutarique Colossensium laetatur statu. Ait: *Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασι μὲ ὑνεὶ ὑμῶν.* Nunc laetor in calamitatibus meis propter vos. Sunt qui putant, praepositionem ἐν, verbo χαίρω adiectam, indicare rem cuius causa Apostolus laetetur. Vertunt: *Nunc laetor DE calamitatibus meis propter vos.*

Posse

Posse haec ita verti ac intelligi, si modo reliqua facies orationis pateretur, nemo negat. Attamen in hoc loco, verbis EN τοῖς παθήμασι μὲ, non causa gaudii, sed status Apostoli gaudentis, exprimitur. Captius enim tum ipse, vna cum Aristarcho, tenebatur, et Colossenses iubebat a) vinculorum suorum haut dememisse. Nullo potius alio dicuntur haec, nisi eo, sensu, quo alias Thessalonicenses doctrinam laudantur salutare cum gaudio suscepisse, EN ἔλαψεν πολλὰ, in mediis eorum calamitatibus b)

III

SUSTINUIT haec Paullus mala, utilitatis praecipue et emolumentum, tum Colossensium, tum gentium aliarum, causa. Scripsit enim, se pati ὑπὲρ ὑμῶν. Haec verba recte Theophylactus c) ita explicat: Ὑπὲρ ὑμῶν ἵνα ὑμῶν ὠφελησάτω δινησῶ. Pro vobis; ut vobis prodesse possim. Et auctor Glossae interlinearis: d) Pro vobis in Evangelio confirmandis. Excitabatur maior fiducia, maior salutis spes, si Colossenses Paullum cernebant tot mala sustinere. Vocula quidem ὑπὲρ subinde adhibetur,

A 3

a) Coloss. III, 10. 18
b) 1 Theff. I, 6
c) Theophylact. ad h. l. p. 64r.

ed. Lindzell
d) In Bibliis Duacens. T. VI, p. 65

betur, si de passione, illa meritoria, exponitur. Obtulit enim Christus sese ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, *pretium liberationis pro cunctis.* e) At eo quoque se modo perpeffum esse, legatus Christi negat ipse. Num Paullus, quaerit, f) ἐσαυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν; *crucifixus est pro vobis?* Quare eodem sensu exponitur vocula, quo Priscilla et Aquila scribuntur g) *cervices suas suppositisse ὑπὲρ ψυχῆς Παύλου, pro vita Pauli;* nimirum, ut virum sanctum, vel capitis cum periculo sui, tuerentur. Eodem (inquam,) sensu, quo pastor bonus suam ponit vitam ὑπὲρ τῶν προβάτων, *pro ouibus.* b) Interea parum nego, posse etiam particulae ὑπὲρ eam significationem tribui, quatenus Colossenses fuerunt in causa, quare Apostolus carcere inclusus esset. hoc sensu: *Quas calamitates perpetior PROPTER vos.* Voce autem ὑμῶν, non vnice Colossenses, sed *aliae quoque gentes,* queunt intelligi. Sacra cum *gentibus* commercia, iussu Dei peracta, fuerunt occasione, ut *gentium* doctor Romae captivus teneretur. Clarius haec exprimere voluit Marcus Eremita, i) qui ad voculas, ὑπὲρ ὑμῶν, *pro vobis,* addit τῶν ἐθνῶν, *gentibus.* Mar-

cus

d) 1 Timoth. II, 6

f) 1 Corinth. I, 13

g) Rom. XVI, 4

b) Ioh. X, 11

i) Conf. Ioh. Crocius, *Obscrv.*
ad N. T. XVIII, p. 144

cus fortassis memoria tenuit locum, quo haec adduntur, ad Ephesios *k)*

III

NEQUE vero gaudet solum legatus Christi de malis, quae Colossensium causa sustinebat, sed addit etiam, se Christi calamitates, quae desint adhuc, suo supplere corpore pro Ecclesia. Ait: Καὶ ἀνταναπλαρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θληφῶν τῆ Χριστῆ ἐν τῇ σαρκί με, ὑπὲρ τῆ σώματος αὐτῆ, ὃ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία. Castellio: *Et, quae desunt, Christi calamitates, suppleo pro eius corpore, quae Ecclesia est.* Haec verba, dum audiuntur, videntur aliquid continere, quod arrogantiae cuiusdam sine ostentationis vitium incurrat. Chrysostomus *l)* certe, illa explicans, δοκεῖ μὲν, ait, μέγα εἶναι, ὅπερ ἐφθέγγετο· videtur magnum quid esse, quod loquutus est. Et Theophylactus, *m)* δοκεῖ, scribit, ἀλαζονικός καὶ ἀπονενοημένος εἶναι ὁ λόγος· videtur ostentatoris atque arrogantis hic sermo esse. Enimuero, quamuis felix in proferendo hoc

k) Eph. III, 1. Παῦλος ὁ δούλος
τῆ Χριστῆ Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν ΤΩΝ
ΕΘΝΩΝ. Obiter addo, Theo-
doretum (*Orat. X de Proud.*)
verba Apostoli Coloss. I, 24
ata legere, ac si scripisset:

Νῦν χιρίω ἐν τῆσ παθήμασιν
THEP XPICTOT
l) Chrysof. *Homil. III in Ep.*
ad Coloss. p. 181, *Opp. T. VI*
m) Theophyl. *l. c*

VIII

hoc sensu audacia, filii indicium sublimioris, n) deprehenditur, neutiquam tamen iactantia continetur nec insolentia in verbis his, quin recte potius explicata puro singula de fonte fluant.

V

CREDENTIVM perpeffiones, *Christi perpeffiones* (Θλίψεις τῆ Χριστοῦ) nominare, sacris literis non est inusitatum. o) Cuius denominationis causam, haut vnam, statim ad Apostolum transferemus. Primum quidem, destinata ei a Christo, et quasi erat admensa, certa portio afflictionum; siquidem Dominus ad Ananiam, ὑποδείξω, ait, p) αὐτῷ, ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπερ τῆ ὀνόματός μου παθεῖν. *Ostendam Paulo, quanta sint ei patienda propter nomen meum.* Quibus verbis simul alia indicatur causa, ob quam ille afflictiones suas proprias, *Christi afflictiones* vocet. Nam et Christi causa, et propter doctrinam ac veritatem Christi, cum assertam, tum defensam, Romae captius tenebatur. Itaque loco non vno q) sese δεσμίων τῆ Χριστοῦ, *vinculum Christi*, id est, focium in calamitate Christi, r) nominavit.

- n) Longinus n. ὕψ. sect. VIII p) Act. VIII, 16
 vocat τὸ περὶ τὰς νόσους ἀδάσκη- q) Eph. III, 1
 ἑσλόν r) Apocal. I, 9: Συγκοινωνῶν ἐν τῇ
 θλίψει τῆ Χριστοῦ.
- o) 2 Corinth. I, 5

navit. His causis accedunt etiam aliae. Nam, qui cum Christo patiuntur, similes imagini Christi, similes gloriae eius fiunt denique; et Christus autem, tanquam caput, membrorum suorum dolores, doloribus ipsis suis accenset. Ecqui igitur mirum videbitur, si has suas afflictiones, τὰς θλίψεις τῆ Χριστοῦ, afflictiones Christi, nominet Paullus, instrumentum illud Christi selectum hoc? quemadmodum et alio loco, se, et reliquos credentes, dicit, /) τὴν νέκρωσιν τῆ Κυρίου Ἰησοῦ, occisionem Domini Iesu, in ipsorum corpore circumferre. Patet ex his, loquutionem τὰς θλίψεις τῆ Χριστοῦ, non calamitates quas Christus subiit, sed Genitium illum τῆ Χριστοῦ indicare causam, propter quam Paullus patiatur. Grammatici, Genitium Obiecti vocant

VI

QUVM igitur per τὰς θλίψεις τῆ Χριστοῦ intelligantur Paulli calamitates, dispiciendum iam erit, quanam sint τὰ ὑπερήματα calamitatum istarum. Sunt, qui perpeffiones Paulli putant ὑπερήματα vocari, intuitu perpeffionum Christi, ut quae tempore, gravitate, amplitudine et copia, προτερήματα essent. Quapropter
cum

B

/) 2 Corinth. III, 10

cum Ioh. Henr. Suicero, *z*) et aliis, τὰ ὑσερήματα conuertunt per posteriora. Dicunt, calamitates Paulli, *posteriores*, et item etiam *inferiores* esse calamitatibus Christi; has enim sicuti tempore priores, ita etiam longe potiores eminere. Quid est, quaeso, quid est arguari, si hoc non est? Non dissimilem iactat philosophiam Frid. Spanhemius. *u*) Ille, afflictiones a Paulo exantlatas, ratiocinatur, ὑσερήματα nominari, quia passionibus credentium semper *decri*t aliquid, quamdiu viuunt. Praeuiuit his acutissimis viris vetus Glossa, quae apud Oecumenium (*x*) legitur: Ὅσα ἂν πάθωμεν, ΤΣΕΤΡΗΜΑ ἐστὶ πρὸς τὰς θλίψεις τῆ Χριστοῦ. Ἦὼς γὰρ δὲ ἀντανανήσθημεν τὸν δεσπότην ὑπὲρ δάλε παθεῖν διὰ τὸν δῆλον ὑπὲρ δεσπότη; Οὐ γὰρ ἴσον, εἰδὲ ἕμοιον. *Quaecumque patimur, DEFECTVS sunt prae iis quae passus est Christus. Quomodo enim id, quod dominus pro seruo passus est, per hoc vicissim adimpleri possit, quod seruus patitur pro domino? Non enim hic aliquid aequale aut simile.* Praeter hanc Glossam, consentit etiam Photius in Amphilochois, *y*) cuius verba non piger adscribere:

Τὰ

- z*) Suicer. *Comm. in Ep. ad Coloss.* p. 57. Add. Ioh. Druf. *Opp.* p. 164
x) Oecumen. *Opp.* T. II, p. 125 ed. Morel
y) Photii *Amphiloch. Quaest.* 143: Τῶν ἢ τὰ ὑσερήματα τῷ

Τὰ ὑσερήματα τῶν Θάλλων τῆ Χριστῆ ἀναπληρῶ'
 Τρεῖσι· τὰ ἐμὰ πάθη τοσῶτον ἀπέχει τῆ παραβάλλεσθαι
 τοῖς Χριστῆ, ὥστε ἂ μόνον τὴν πρὸς τὰ μείζω σύγκρισιν ἔ τολ-
 μῶ, ἀλλ' ἐδὲ τοῖς μέσοις συντάττεσθαι, τοῖς ὑσάτοις δὲ κατ'
 τελευταίοις, ἀγαπητόν ἐμοὶ τὸ συνεξετάζασθαι. Ὅσον γὰρ
 ἐν ἀνθρώπῳ φύσις ὑπὲρ Χριστῆ πράξη καὶ πάθη ἐδὲν ἐστὶν ἀν-
 τάξιον, εἰδ' ἐγγὺς, ὧν αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθεν. Id est:
 Ὑσερήματα passionum Christi suppleo. Quasi diceret: Ca-
 lamitates meae, tantum abest, ut cum Christi illis com-
 parari possint, ut illas non cum maioribus comparare au-
 deam, immo nec cum mediis conferam, sed cum ultimis
 tantum et postremis coniungendas esse censeam. Quaecun-
 que enim hominis natura pro Christo vel faciat, vel patia-
 tur, eorum nihil est, quod in eundem censum venire possit,
 nec quicquam ad illa accedit, quae ipse pro nobis est per-
 pessus. Sed, parum indigemus scientia dogmatica in
 hoc vocabulo explicando, quoniam grammatica deci-
 dit litem. Scimus, τὸ ὑσερήμα saepe penuriam, indi-
 gentiam significare; vti ὑσερεῖν et ὑσερεῖσθαι, inopiam
 pati. 2) Neque est significatio illa ab hoc loco nostro
 aliena. At tamen τὰ ὑσερήματα Graecis sunt idem etiam
 quod ὑπολείμματα, hoc est, reliquiae, residuum, id

B 2

quod

Χριστῆ, ἀπερ ὁ Παῦλος ἐκλήρωται; 2) Phil. III, 2. Conf. Stephi;
 p. m. 722 Thes. Gr. Ling. voc. ὑσερήμα

quod remansit adhuc, et deest. Isthoc sensu Photius modo laudatus a) ὑσεγήματα vertit ὑποσήματα. Isthoc sensu accuratius adhibetur vox ὑσεγήματα, tum nostro hoc, tum aliis pluribus in locis Novi Foederis. Vt duo e multis demus, sic apud Lucam, b) vidua illa pauperula conferebat in fiscum sacrum ἐν τῷ ὑσεγήματος αὐτῆς, ex eo quod ei supererat, id est, ex reliquiis, ex residuo facultatum suarum. Sic Paullus Philippenfium munus, quod ei Epaphroditus attulerat, vocat c) ὑσεγήματα Philippenfium; id est, vt recte Theophylactus, d) τῶτο, ὃ ὑσεγήματα ὑμεῖς, quod deerat huc vsque vobis. Quare in hoc etiam loco, Apostolus, laetus de sua calamitate propter fructum insignem, ad credentes redundantem; quia stadium tamen suae vitae nondum confecerat, sentiebat, ὑσεγήματα quaedam, quaedam residua, reliquias, superesse, quasi quaedam complementa quae adhuc deerant calamitatum, ad martyrium vsque. Geneenses pulchre admodum verterunt: *le reste des souffrances*

a) Phot. l. c. p. 723

philoch. p. 723

b) Luc. XXI, 4

d) Theophylact. ad h. l. p. 602

c) Phil. II, 30. Add. Photii Am.

ed. Linds

VII

RELIQVIAE quae adhuc deerant afflictionum, animo has lubenti complet Apostolus. Ait: Καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τῆ χειρῶ ἐν τῇ σαρκί μου. Interpretes non pauci spectra emphasum hic vident. Existimant, Paullum haut sine causâ vsurpasse verbum ἀνταναπληρῶ, duplici praepositione compositum. Praepositionem ἀνά, dicunt, significationem intendere; ἀντί autem esse idem quod *vicissim*, *contra ea*, ac respicere ad perpeffiones Christi. Quasi diceretur: *Ego alacriter expleo vicissim calamitates*. Georgius Raphelius, e) etsi vir Graece ceterum doctissimus fuit, tamen persuasum sibi habuit, Christum dici posse ἀναπληρῶσαι τὰς θλίψεις, Christianis vero convenire verbum ἀνταναπληρῶν, quum et ipsis *vicissim* multa propter Christum perpetienda sint. Raphelius Photium, quem quidem non nominavit, sequutus est. huius verba deinceps adscribemus. Quid, quod Ioh. Clericus, f) et mystes quidam Amstelodamensis, Herman. van de Wall, g) verbum exponunt hoc, ut eorum

B 3

vnice

e) Raphel. *Annot. Philol. T. II,*
p. 530 ed. Amst

f) Cleric. *Annot. ad Hammond.*
p. 227. Idem repetiit in *Art.*

Crit. P. II, 1, 12

g) Van de Wall *Bibl. Bremensf.*
Clas. III, p. 210

XIII

vnice dialecticae et *ιδιογνωμοσύνη* conuenit? Etenim fundamento caret omni, quod coniectantur, Paullum ad vitae suae, olim in Iudaismo actae, respicere tempora, et *ἀνταναντικῶ* significare *vicissim nunc Christi causā* *patior, quemadmodum similia olim pati coëgeram alios, quos male habebam.* Addit Clericus, ex capite (ni fallor,) de sophisticis elenchis, aut alio quo tali: *est ea vis praepositionis ἀντί.* Sed talia dextre rerudit Iacobus Elfnerus, in Bibliotheca Bremensi: *b)* quemadmodum, ab altera parte, Triglandi et Whitby philosophumena Venerab. Heumanus *z)* deterfit. Non desunt etiam inter veteres, super hoc verbo *ἀνταναντικῶν* arguti. Chrysofomus enim, *k)* vt hoc vtar, illustrat illud verbum a duce exercitus, cuius, utpote vulnerati, vices et vulnera legatus suscipit, donec bellum finitum est. Eadem vtitur similitudine Theophylactus. *l)* *Εἰ ἔτι, αἰτ, ἐχρεώσει παθεῖν ὑπὲρ ὑμῶν ὁ Χρῆστος, αἰπήλ-
θε δὲ καὶ ἐκ ἀπέδωκε τὸ χρέος, ἐγὼ τῆτο ἀποδίδωμι. Ὅσπερ
ἂν εἰ τῆ στρατηγῆ ἀπόντος, ὁ ὑποστρατηγὸς τῆς Φάλαγγος
ὑπερμαχῶν εἰς τὸν ἐκείνου τόπον εἰς, τὰ ἐκείνου τραύματα αὐ-
τὸς*

B) Elfner. *ibid.* p. 753. Add. e. *k)* Chrysof. *Hom. III in Ep.*
ius Obseru. Sacr. T. II. p. 260 ad Colof. p. 181
z) Heum. *Exposit. T. VIII, p. 1)* Theophyl. *l. cit*
476 seq

ὅς ἀναδέχοιο. Si adhuc deberet pati pro nobis Christus, abiisset autem nec reddidisset debitum, ego haec reddo. Quemadmodum si duce exercitus abeunte, legatus ducis pro pbalange dimicans, in illius locum constitutus, vulnera ipse recipit. Enimvero, haec similitudo omnino non conuenit huic loco, quum dicendum sit potius, Paulum simplici sensu indicasse, se animo suppleturum lubenti, quantumcunque adhuc deesset afflictionibus suis, ex sententia Dei perferendis, ut, quod reliquum sit in poculo Domini, exhauriat

VIII

EQVIVEM parum video, quomodo ex notione verbi ἀνταναπληῶ, efficacia quaedam singularis seu emphasis deducatur. Photius quidem, in Amphilochiis, distinguit inter haec duo, ἀναπληῶν, et ἀνταναπληῶν. Huius verba, dixi antea, me adscripturum. m) Ὁ Παῦλος ἀνταναπληρεῖ τὰ ὑπερήματα τῶν θλίψεων τῆ Χριστοῦ. Τέτο γὰρ μᾶλλον ἐγγύτερον καὶ τῇ τῆ ἐρίματος ἐμφάσει. Οὐ γὰρ ἀπλῶς φησιν ΑΝΑΠΑΗΡΩ, ἀλλ' ΑΝΤΑΝΑΠΑΗΡΩ. Τέτστιν ΑΝΤΙ δεσπότη καὶ διδασκάλου ὁ δὲ ἄλλος ἐγὼ καὶ μαθητὴς τὴν ἐνεῖνε διακονίαν ὑπελθῶν, καὶ τὰ ὑπερήματα τῶν θλίψεων αὐτῆ ἀνταναπληῶ. Ἄ γὰρ ἀν ἐκείνου

m) Phot. Amphil. p. 724 f

XVI

κείνος ὑπέστη, μὴ παραδόμενος μοι τὴν διακονίαν, ἐπεὶ παρελάθον ταύτην, εἰκότως καὶ τὰ ὑπερήματα τῶν θλίψεων αὐτῆ ἐν τῷ σώματί μου ANTANAHΛHPΩ. Id est: Hoc enim etiam ad verbi, quo utitur Paulus, efficaciam, proprius accedit. Neque enim simpliciter ait ἀναπληρῶ, sed ἀνταναπληρῶ. Hoc est, pro Domino et magistro, servus ego et discipulus, ministerium eius suscipiens, reliquias quoque possessionum eius vicissim suppleo. Quae enim ille perpeffus est, quum nondum mihi hanc prouinciam credidisset, eorum, postquam illam suscepi, reliquias in corpore meo supplere conuenit. Photii auctoritate, ni fallor, motus, Ioh. Christophorus Wolfius, ὁ μετακλήτης, maullt etiam ipse n) praepositionem ἀντὶ in hoc loco vertere per vicissim, exempla addens non pauca, in quibus ἀντὶ eam vim habet. Non nego, illud ἀντὶ frequenter hanc notionem obtinere, in verbis compositis. Attamen notio propria praepositionum, quibus verbum ali-quod componitur, in scriptorum vsu non semper constat. Sic verbum ἀναλαμβάνειν, in vsu scripto-rum, est simpliciter curam gerere, operam dare, non, vicissim aut contrariam curam gerere. Sic ἀντιτελεξέειν est obuiam ire; ἀνταποδίδειν, dare. Ἀντανάλειν idem est ac ἀναλεγειν, destruire, tollere; ἀντανάλεισθαι idem

n) Wolf. Cur. Phil. et Crit. ad h. l. p. 299

idem est quod ἀνακλῆσθαι, reflecti. Nolo plura. Simili modo sese res habet cum verbo ἀνταναπληρῶν τὰ ὑπερήματα. Id enim, stilo sacro Paullino, nihil aliud est quam ἀναπληρῶν τὰ ὑπερήματα, sine emphasi. Paullus in epistola ad Philippenfes o) scribit: Ἴνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑπερήμα. In priori ad Corinthios: p) Χαίρει δὲ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑπερήμα ἔτοι ἀναπλήρωσαν. Denique, in posteriori ad eosdem: q) Προσαναπληρῶσα τὰ ὑπερήματα τῶν ἁγίων. Ex his locis perspicuum est, verba ἀναπληρῶν et ἀνταναπληρῶν neutiquam differre, et illud autem ἀνταναπληρῶν, in hac ἑήσει ad Colossenses, nihil aliud indicare, quam *implementum eorum, quae adhuc sint patienda*. Quare sensus verborum Pauli, (vt Vatablus r) iam vidit,) huc redit: „ Multa tuli, multa per-
 „ pessus sum huc vsque, pro veritate doctrinae Christi:
 „ alia etiam supersunt adhuc patienda. Quicquid au-
 „ tem adhuc deest quod perferatur, id omne animo
 „ hilari complebo. „ Ceterum, Theodoretus ἀνταναπληρῶσιν illam, *complementum* illud de quo Apostolus loquitur, restringit nimis. Id factum esse inprimis, putat,

C

o) Philip. II, 30
 p) 1 Cor. XVI, 17
 q) 2 Cor. VIII, 12

r) Vatabl. in Bibliis Crit. ad
 h. l

XVIII

putat, quum ille Euangelium docuerit. Verba Theodoretif) haec sunt: Ἀναναπληρῶν ἔφη τὰ ὑπερήματα τῶν θλίψεων τῆ Χριστοῦ, ὡς τὸ λειπόμενον πληρῶν καὶ τὰ ὑπὲρ τάτα παθήματα ἀνεχόμενος. Ἐλείπετο δὲ τὸ κηρύττει τοῖς ἔθνεσι καὶ δέξει τῆς σωτηρίας τὸν μεγαλόδαρον χορηγόν. Hoc est: *Adimplere se dicit ea, quae defunt afflictionum Christi, ut qui, quod restabat, impleat, et ideo perpeffiones sustineat. Restabat autem, ut praedicaret gentibus, et se munificum salutis largitorem ostenderet.* Etsi autem non negem, inter calamitates Pauli etiam has referri, quae ex ministerio Euangelii, odio hostium, enascebantur, tamen Apostoli ὑπερήματα τῶν θλίψεων τῆ Χριστοῦ, completa demum fuerunt, posteaquam is vincula, et ipsam denique mortem, forti animo sustinuit

VIII

HAEC interpretatio grammatica quum adeo plana sit facilisque, viri eruditi et literarum intelligentes contemnent istam insipientem, istam fucatam eorum sapientiam, qui, dum detrahunt de perfectione meriti Christi, in hoc Pauli loco praesidium quaerunt. Nullus apex, nulla ibi vox est, quae de aliquo defectu passio-

f) Theodoret. *Opp.* T. III, p. 349. *ed. Sirmond*

passionis Christi dicat. Ipse Claudius Espencaeus, *r*) quamvis sacrorum Romae addictus, fatetur tamen, *bunc locum nusquam minus spectare, quam quorsum eum torset avara posteritas.* Per ὕσεήματα τῶν θλίψεων τῆς Χρῆστῆς, afflictiones, quas Paullus sustinuit doctrinae Christi causa, intelliguntur, quarum bona pars consummata iam fuerat, reliqua autem adhuc adimplenda restabat. Paulli inquam, non Christi afflictionibus, tribuuntur τὰ ὕσεήματα, ut verba clare enuntiant. Non sacerdotali Christi, non prophetico officio, datur adimplentio ὕσεήματων. Repugnant verba: repugnat grammatica interpretatio; sola illa legitima, sola euidens, et adeo certa, ut ἀναλογία Christianae doctrinae nec confirmari, nec defendi, nisi his rationibus adhibendis, possit. Sed haec quidem disputatio alius est loci, ac pridem a me occupata. Iam enim id agimus, ut his diebus festis recordemur Christum, tanquam piaculum totius mundi, cuius, ut ex mortuis excitati, nulla amplius mortis ὕσεήματα, denuo subeunda, restant. Instauramus igitur pie memoriam huius meriti vndique

C 2

per-

- r*) Espencaei *Opp.* p. 343. His verbis Espencaeus suam propriam perstringit Ecclesiam, quae ex his Paulli verbis, satisfactiones humanas stabilire, quaestus causa, conatur. Conf. b. Thom. Ittig, *pecul.* *Diss.* super h. l. p. 34

perfecti, peccatoque liberati ac Deo emancipati, feramus fructum ad sanctitatem atque integritatem. Quae etsi integritas, Pauli exemplo, comitem saepe fert τὰς θλίψεις τῆς Χριστοῦ, attamen mundi, agite, cuniculos iniuriasque, quasi τὰ ὑπερήματα τῶν θλίψεων τῆς Χριστοῦ, sustineamus, et perferamus lubenter, ut simul patientes cum Christo, simul etiam gloriosi fiamus.

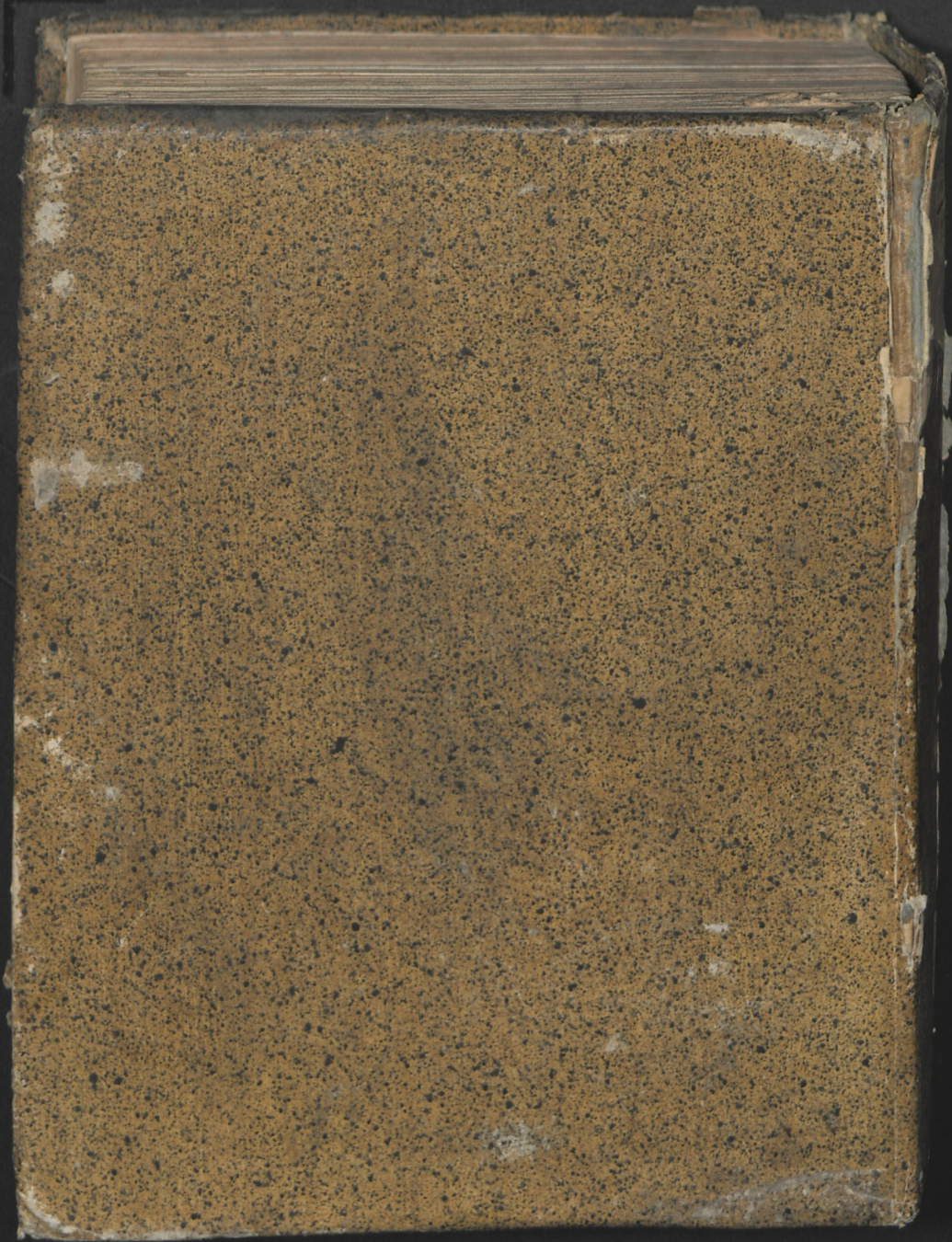
P. P. in Academia Iulia Carolina, A. D. XXII

Martii, A. I. S. MDCCLXI

153883

X 2286633

R

ΤΑ ΜΥΣΤΕΡΙΑ ΤΑ
ΤΑ ΤΣΤΕΡΗΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΘΑΙΦΕΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

SIVE

RELIQUIAE AFFLICTIONVM CHRISTI

COLOSS. I. XXIIII

PROGRAMMA

SACROPASCHALI

A. R. S. MDCCLXI

IN ACADEMIA IVLIA CAROLINA

P. P

HELMSTADII

LITERIS VID. B. PAVL. DIET. SCHNORR

